

Asia: VN/31908/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (sairaalat)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit leikkaustoimintaa koskevista muutosehdotuksista (terveydenhuoltolaki 45 §)

-

Kommentit kiireellisen hoidon tarpeen arviota ja kiirevastaanottotoimintaa koskevista säännösehdoista (terveydenhuoltolain 50 §:n 1 ja 2 momentti)

-

Kommentit monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen keskittämistä koskevista säännösehdoista (terveydenhuoltolain 50 §:n 3-5 momentit ja voimaansäilyttämislain 59 §:n kumoaminen)

-

Kommentit ympärivuorokautista perusterveydenhuollon tai akuuttilääketieteen päivystystä koskevista sääntelyehdoista (terveydenhuoltolain 51 §:n 6 momentti)

-

Mahdolliset muut hallituksen esitystä koskevat kommentit

Etelä-Savon hyvinvointialueen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (sairaalat)

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/31908/2023

Etelä-Savon hyvinvointialue (Eloisa) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnokseen hallituksen esitys laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (sairaalat).

Lakimuutos toteutuessaan koskettaa mitä suurimmassa määrin Etelä-Savon hyvinvointialueen sairaalaverkkoa ja palvelutuotantoa, on Eloisa teettänyt kattavat vaikutusten arvioinnit yhdessä henkilöstön ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa (liitteet: Valor Partners Oy:n ja NHG:n selvitykset).

Edellisellä hallituskaudella päätettiin turvata Savonlinnan ja Kemin sairaaloiden toiminta niille myönnetyllä erillisrahoituksella. Vastaavan suuruisen erillisrahoituksen tarve on edelleen ilmeinen ja molemmat sairaalat tarvitsevat aiemmin päätetyn erillisrahoituksen jatkamisen. Savonlinnalla ja Kemillä tulee olla oikeus ylläpitää alueen tarvitsemaa ja hyvinvointialueen päättämää sairaalatoimintaa ja sen vaatimaa päivystystä. Pääministeri Marinin hallituksen sote-lakiesitys joulukuussa 2020 linjasi toimeenpanolain 59 § mukaisesti selkeästi Kemin ja Savonlinnan keskussairaaloiden oikeuden järjestää ympärivuorokautinen yhteispäivystys. Laki hyväksyttiin kesäkuussa 2021. Hyvinvointialuelainsäädännössä linjattiin selvänä tavoitteena, että jokaiselle entisen sairaanhoitopiirin keskussairaalle, niin Kemin kuin Savonlinnan keskussairaalle luotiin mahdollisuus turvata alueensa asukkaiden yhteispäivystyspalvelut.

Hyvinvointialueen aluehallitus on 18.3.2024 kannanotossaan pyytänyt erillistä kuulemistä sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuutta koskevaan lainvalmisteluun. Tuossa yksimielisessä kannanotossa todetaan:

- Etelä-Savossa on kaksi keskussairaala
- Etelä-Savon mittava vapaa-ajan asutus tuottaa päivystys- ja sairaalatarvetta ja täten myös kustannuksia enemmän kuin vähenevän asukasluvun perusteella annettava rahoitus kattaa
- Pitkät etäisyydet ja Saimaan järvialueen rikkomat reitit muodostavat erityisen haasteen palvelujärjestelmälle
- Valtiovallan tulee pitää huolta kokonaisuudesta niin, että myös elinvoimakysymykset otetaan oikealla ja riittävällä tavalla huomioon
- Valmistelun tulee huomioida alueellisen sairaanhoitajien peruskoulutuksen ja lääkäreiden erikoistumiskoulutuksen säilymisen vähintään nykyisellä tasolla - tämä on ensiarvoisen tärkeää alueen työvoiman saannin turvaamiseksi
- Etelä-Savossa tulee olla mahdollista ylläpitää kahta erikoissairaanhoitoa ja perusterveydenhuollon 24/7 päivystystä

Edellisessä terveydenhuoltolain muutoksessa tehty keskussairaaloiden jaottelu eri luokkiin ns. laajan päivystyksen sairaalat ja muut päivystävät sairaalat, on keinotekoinen eikä kerro riittävästi sairaalan päivystyksen tasosta tai tarvearviosta. Hyvinvointialueiden tulee itse voida päättää sairaaloidensa palveluvalikoimasta ja näin muodoin myös päivystyksen tasosta. Keskussairaaloiden luokittelu tulee poistaa. Etelä-Savon hyvinvointialueen hallintosäätöön on kirjattu, että päivystyksen ja ensihoidon palveluihin kuuluu kaksi ympärivuorokautista yhteispäivystysyksikköä ja sairaalapalvelut muodostavat yhden palvelualueen, joka muodostuu Mikkelin ja Savonlinnan sairaalayksiköistä.

Ylipäätään Etelä-Savon hyvinvointialue kannattaa edelleen regulaation keventämistä esimerkiksi päivystys- ja keskittämisesetusten suhteen. Alueiden omaa päätösvaltaa asiassa tulee lisätä ja ohjata osittain toiminnan suunnitteluun YTA-alueitasoisesti vapaaehtoisen yhteistyön pohjalta erityisesti erikoissairaanhoitoa työjoon osalta. Poikkeuslupakäytännöt esimerkiksi synnytysten määrästä tulee poistaa ja hyvinvointialueen tulee voida rakentaa palvelukokonaisuutensa oman alueen väestörakenteen tarpeen pohjalta.

Etelä-Savon maakunnassa on vapaa-ajan asuntoja noin 50 000 ja kausiasukkaiden määrä on iso, kesäaikana alueen väestö 2-3 kertaistuu. Hyvinvointialue joutuu huomioimaan tämän valmiudessa ja varautumisessa, eli esimerkiksi päivystys ja kiireellinen hoito on mitoitettava huomattavasti yli oman

väestön tarpeen. Tämä puoltaa toimivan monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen mahdollistamista myös Savonlinnassa.

Vaikka tarkoituksena on kustannusten nousun hillitseminen, hallituksen esitys sisältää Eloisan alueelle merkittävän riskin kustannusten noususta esimerkiksi kasvattamalla ensihoidon kustannuksia, koska kuljetukset erikoissairaanhoidon päivystykseen pitenevät. Samalla se mahdollisesti lisää investointipainetta Mikkelin keskussairaalaan tarvittavien lisätilojen peruskorjaukseen tai rakentamiseen. Eloisan osalta tämä tarkoittaa myös investointien (mm. ensihoidon kalusto, tilojen muutostyöt, koneet ja laitteet) mahdollistamista lainanottovaltuuksilla.

Pyydämme tarkentamaan lakiesitykseen, mitä tarkoitetaan konservatiivisten osastojen vaatimalla päivystyksellä. Tarkoittaako tämä ensisijaisesti sisätautipäivystäjää, vai mahdollistaako muiden erikoisalojen päivystyksen kuten anestesiologian tai kirurgian päivystyksen sairaalassa?

Pyydämme huomioimaan lakia ja asetuksia valmisteltaessa, että säädöksissä potilasturvallisuus ja hoidon laatu huomioiden, mahdollistetaan sairaalapäivystys tarvittavilla erikoisaloilla.

Savonlinnan keskussairaalassa tulee olla mahdollista jatkossakin tehdä tekonivelleikkauksia.

- Tekonivelleikkaukset voidaan rajata koskemaan vain päiväkirurgisia ja lyhytjälkihoitoisia toimenpiteitä
- Tekonivelleikkaukset eivät vaadi kirurgisen päivystyksen tai tehohoidon ylläpitoa
- Itä-Suomen yhteistoiminta-alueella kuten koko Suomessa on kohtuuttoman pitkät jonotusajat erityisesti ortopedisiin leikkauksiin
- Savonlinnan sairaalassa ja Etelä-Savossa hoitoon pääsy erikoissairaanhoidon ja tekonivelleikkauksiin on Suomen parasta
- Ulkohyvinvointialuemyynnistä saaduilla tuloilla on merkittävä vaikutus Eloisan talouteen

Savonlinnassa tulee olla mahdollista tehdä samoin elektiivisiä kardiologisia toimenpiteitä. Kiireellinen toiminta on mahdollista keskittää yhteen sairaalaan.

Ostopalvelutoimintaa ja kustannuksia on mahdollista vähentää sekä lainsäädännön ohjauksella että paikallisilla (yta-alue ja hyvinvointialue) toimilla.

Etelä-Savon maakuntaliitto on omassa lausunnossaan ottanut kantaa lakiesityksen vaikutuksiin aluetaloudelle ja elinvoimalle.

Eloisa on tyytyväinen lakiesitykseen, siltä osin kuin se koskee Mikkelin keskussairaalaan. Esitys turvaa alueella laajat erikoissairaanhoidon palvelut, synnytykset, yöaikaisen leikkaustoiminnan ja monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen.

Etelä-Savon hyvinvointialue ensisijaisesti esittää aiemmin myönnetyn erillisrahoituksen saamista ja sen mukaista toimintojen ylläpitämistä. Mikäli valtio kuitenkin etenee esitetyn lainsäädännön mukaisesti, tulee kustannusten leikkaukset kohdistaa yleisen rahoitusmallin mukaisesti kaikille hyvinvointialueille. Sama periaatetta on noudatettu muissa muutoksissa tai rahoitusleikkauksissa.

Kommentit muista säädösmuutosehdotuksista

-

Kommentit esityksen vaikutusarvioista

-

Tiivistelmä annettavan lausunnon sisällöstä

Edellisellä hallituskaudella päätettiin turvata Savonlinnan ja Kemin sairaaloiden toiminta niille myönnettyllä erillisrahoituksella. Molemmat sairaalat tarvitsevat aiemmin päätetyn erillisrahoituksen jatkamisen. Savonlinnalla ja Kemillä tulee olla oikeus ylläpitää alueen tarvitsemaa ja hyvinvointialueen päättämää sairaalatoimintaa ja sen vaatimaa päivystystä.

Etelä-Savossa tulee olla mahdollista ylläpitää kahta monierikoisalaista ympärivuorokautista päivystystä huomioiden mm. alueen laaja kausiväestö ja pitkät etäisyydet.

Savonlinnan keskussairaalassa tulee olla mahdollista jatkossakin tehdä tekonivelleikkauksia.

Etelä-Savon hyvinvointialue kannattaa edelleen regulaation keventämistä esimerkiksi päivystys- ja keskittämisasiasetusten suhteen. Poikkeuslupakäytännöt esimerkiksi synnytysten määrästä tulee poistaa. Keskussairaaloiden luokittelu laajan päivystyksen ja muut päivystävät sairaalat tulee poistaa.

Pyydämme huomioimaan lakia ja asetuksia valmisteltaessa, että säädöksissä potilasturvallisuus ja hoidon laatu huomioiden, mahdollistetaan sairaalapäivystys tarvittavilla erikoisaloilla.

Eloisa on tyytyväinen lakiesitykseen, siltä osin kuin se koskee Mikkelin keskussairaalaan. Esitys turvaa alueella laajat erikoissairaanhoitoon palvelut, synnytukset, yöaikaisen leikkaustoiminnan ja monierikoisalaisen ympärivuorokautisen päivystyksen.

Etelä-Savon hyvinvointialue ensisijaisesti esittää aiemmin myönnetyn erillisrahoituksen saamista ja sen mukaista toimintojen ylläpitämistä. Mikäli valtio kuitenkin etenee esitetyn lainsäädännön mukaisesti, tulee kustannusten leikkaukset kohdistaa yleisen rahoitusmallin mukaisesti kaikille hyvinvointialueille.

Kommentit sosiaalipäivystystä koskevasta erillisestä muistiosta

Sote-integraation näkökulmasta sekä työturvallisuusnäkökulmasta sosiaalipäivystyksen sijoittuminen terveydenhuollon päivystyksen yhteyteen puoltaa paikkaansa. Sosiaalipäivystys on yksi ensilinjan toimijoista hätäkeskuksen hälyttämänä viranomaisena. Hätäkeskuksen hälyttämät tehtävät ovat siten suurin yksittäinen tehtäväryhmä sosiaalipäivystyksessä. Sosiaalipäivystystyö rinnastuu entistä enemmän ensihoitoon, mikä edellyttää liikkuvuutta koko hyvinvointialueella. Palvelun alueellisen kattavuuden merkitys ei saa jäädä sosiaalipäivystyksen fyysisen sijainnin jalkoihin. Sosiaalihuoltolaissa sosiaalipäivystyksestä säädetään melko väljästi ja sosiaalipäivystysten toiminnassa on valtakunnallisesti tarkasteltuna merkittäviäkin eroja.

Kuosmanen Kimmo
Etelä-Savon hyvinvointialue